

postavi ima vsak soseščan pravico, take dekrete in ukaze sam pregledati in brati v občinski pisarnici.“

„Ni prav tedaj, da se slovenskemu jeziku vrata v občinske pisarnice zapirajo.“

„Po tem takem bo deželni odbor, zvest svoji dolžnosti, slavnemu županstvu tudi prihodnjič, kolikor bo mogoče, svoje dekrete in ukaze v slovenskem jeziku pošiljal.“

Ta dekret je poslal odbor ne le dotičnemu županu, temuč tudi zastopnikom vseh k županii spadajočih katastralnih občin. Na ta dekret je županiin tajnik hitro po slovenski odgovoril! — Kako veselo in lepo bi bilo, ako bi cesarske uradnije naš slavni odbor posnemale! Pa kaj odbor? saj je cesarski uradnik tisti mož v odboru, kateri je — kakor je v vseh družih zadevah njemu in tukajšnji c. k. okrajni gosposki glavni steber — tudi začetnik omenjenega čudovitega prevrata po naši grofii, kakoršnega bi se še pred tremi leti nihče nadjal ne bil. In vse to se godí pri nas na tihem brez hrupa. Res je včasí „vox populi, vox Dei“; sama previdnost Božja nam je, posluživši se ljudskih volitev, g. Winklerja na tako mesto postavila, da vès upljiv, ki mu ga nenavadna spretnost in izvedenost v opravilih in uradna oblast daja, le v to obrača, da bi naše ljudstvo sramotne duševne in materijalne sužnosti rešil. Slava!

Šolske stvari.

Glavna šola postojnska.

Letošnje poročilo postojnske glavne šole kinča sestavek, kateremu je pisatelj sam njeni okrajni ogleda g. Peter Hicinger, slavni zgodovinar naš. „Pivka“ je temu spisu naslov, kateri s kratko besedo pové, kaj da obdeluje učeni pisatelj. V njem bereš: kateremu kraju pravimo Pivka, in zakaj, — njeno zemljepisno lego, njeno višavo nad morjem, hribe in vrhove, jame, vodé in jezera. Opisuje nam tudi ozračje, in zemljo ozir rodovitnosti; dalje Pivki določuje nekdanje stanovnike, ob kratkem sega v politično in cerkveno zgodovino, pripoveduje sedanjo razdelitev ter konečno o lastnijah in obnašanji pivškega ljudstva govori, na kratko sicer, toda Pivčanje, nikar ne prezirajte teh opominov! V sklepu našteva šole z letnicami njih začetka. — Iz šolskih oznanil pozvedamo, da ima ta šola vodja-kateheta, 4 učitelje in 1 učiteljico za šivanje in pletenje dekliške mladine. Zraven navadnih nauk nahajamo še sadjorejo, ktere se je učilo 68 dečkov. Lepo! — V vsakdanji šoli šteje ta učilnica 338, v nedeljski pa 106 dečkov in deklet. Da je to sporočilo čisto in skozi in skozi slovensko, ni treba še posebno omenjati; imena domoljubnih voditeljev so nam za to že porok. r-u samoglasniku je tudi postojnska šola prijateljica. — Sporočilo je natisnjeno v Postojni. Hvalevredno je, da se je dal zaslužek domačemu; al tiskarja prosimo, naj vprihodnje kak drugače zvrši svoje delo; skoraj me oči bolé prebravšega kratki pa mikavni in tehtni sestavek o Pivki.

Stan ljudskih šol na Kranjskem.

„Učit. Tovarš“ po „Schulb.“ popisuje stan ljudskih šol 1864. leta na Kranjskem tako-le: Šolskih okrajev 21, duhovnij 288, glavnih šol 14, malih (trivialnih) šol za silo 55, šoli za učitelje 2, ženskih obrtnijskih šol 7, obrtnijskih šol za rokodelske učence 3, navadnih ponavljavnih (nedeljskih) šol 181, sadjorejnih šol 20, čbelorejnih šol 5, svilorejnih šol 3, katehetov 183, učiteljev glavnih šol 38, učiteljev malih šol 162, podučiteljev 33, učenic 26, podučenic 11, obrtnijskih učenic 13, učitelj-

skih pripravnikov 25, za vsakdanjo šolo vgodnih otrok 51.007, v šolo jih je hodilo 23.450; za nedeljsko šolo vgodnih je bilo 26.803, v šolo jih je hodilo 14.647; lastnih šolskih poslopij je bilo 160, — po jeziku je bilo slovenskih šol 163, slovensko-nemških 53, nemških 17. V primeri s prejšnjim letom so to leto 3 šole, 5 učiteljev in 2 lastni šolski hiši več. Število slovenskih šol se je pomnožilo za 35, število slovensko-nemških šol pa se je znižalo za 32.

Slovniške stvari.

Vabilo slovenskim rodoljubom.

Znano je našim bravcem, da se je na Dunaji ustanovila slovanska čitavnica pod imenom „slovanska beséda.“ Potreba slovanskega središča na Dunaji je očividna. Petina dunajskih stanovavcev je slovanska; nad polovico mladih avstrijskih Slovanov se uči na dunajskem vseučilišču; na Dunaji se steka mnogo Slovanov vsako leto po različnih opravilih. Treba tedaj, da na ptuji zemlji najde Slovan narodni dom.

Zato se je ustanovila „beséda“, ki ima isti namen kakor čitavnice naše; a še drug namen si je odločila, osnovati namreč slovansko knjigarno (bukvarnico), v ktero bo društvo nabiralo mnogovrstne slovanske ali slovanstvo zadevajoče knjige. Ker ji ni moč vsega si nakupiti, se društvo s pozivom od 20. julija obrača do vseh rodoljubov slovanskih, naj ji v dar pošiljajo knjig, ki so jih ali sami izdali ali ki jih imajo od več, da jih „besédi“ darovati morejo. *) Da se rodoljubom v vsaki deželi polajša pošiljanje knjig, je v vsaki deželi naprosila poverjenike, ki sprejemajo knjige in jih pošiljajo na Dunaj. Tako za slovenske dežele: v Trstu g. Fr. Cegnarja, v Gorici g. dr. Tonkli-a, v Gradcu g. dr. Muršeca, v Mariboru in Celji g. predsednika čitavnice, v Celovcu vredništvo „Slovenca“ in „Glasnika“, v Ljubljani vredništvo „Novic.“ Kakor bojo omenjeni gospodje gotovo radi sprejemali „besédi“ namenjene knjige, tako tudi vredništvo „Novic.“ Naj daritelji le brž začnó! Pa vsak naj svoj dar, ki ga nam pošlje, zveže in pripiše, kaj daruje.

Jezikoslovna drobtinica.

Askerš, raskerš, križopota, križopotje

so mnogotere besede, pa enega pomena; to kaže njihova korenika.

Križopota ali križopotje je pot na križ, kjer več potov skup pride od mnogih krajev, in poti na križ na vse kraje gredó.

V nekterih krajih pa take križopote imenujejo askerš, to je, na skriž, kjer poti naskriž grejo ali se križajo. — V Medjomorji, spod Lotmerga na Hrvaškem, se neka cerkva velí Raskerš — ináči tudi Rackaniža — in je tudi najbržej to, kar raskriž, kjer so poti razkrižane, kar je posebno pri cerkvah, selih in mestih, kjer poti na vse kraje grejo in od vseh krajev skupaj pridejo.

Dopisi.

Iz Hrvaškega 10. avgusta. Nr. 11. (*Spomini na Bachove čase.*) — Bilo je 1853. leta. Jaz sem svršil latinske šole. Kdor je bil kdaj absolviran oktavanar, ta vé, kakošne misli tačas človeku rojijo po možganih. Taka je bila tudi z menoj. Ko sem s svedočbo v žepu

*) Ali bi ne hotli slovenski rodoljubi tudi „Matici“ naši pošiljati take darove? Vred.

zadnjikrat korakal po gimnazijskih hodnikih, so se moji stopaji vse drugače razlegali po visoko obočenih prostorih, kakor kdaj poprej. Skrivna poprej opozicija proti profesorjem je zdaj očitno buknila na dan kakor plamen iz slamnate strehe, ter v tem svoj vrhunec dosegla, da sem si še v gimnazijskem svetišču cigaro našel ter s tem javno pokazal, da ne spadam več pod disciplinarno šibo profesorskega areopaga! Ljudje so mi zmerom na ušesa trobili, da absolviranemu oktavanarju stoji vès svet odprt. To mi je misli o moji vrednosti strašno povzdignilo, tako, da sem bil celó štiman. Pa kaj bi ne bil! Znal sem spregati in sklanjati v pravilni in nepravilni obliki latinski in grški in nemški in kolikor toliko tudi slovenski; znal sem heksametre škandirati, vedel sem na pamet, koliko strani in koliko voglov ima heksaeder; vedel sem, kdo je Rim sezidal in kdo je iznajdel strelni prah; vedel sem, kje Eulenspiegel pokopan leži. Vse to sem vedel in še veliko več družega, kar so mi profesorji celih osem let v glavo vbijali. In s tem znanjem, sem si mislil, ni hudir, da ne bi mogel naprej po svetu, kodar ceste vse križem peljajo. Avgust in september sta naglo tekla — bila sta zadnja zlata meseca v mojem življenju; po njuni zarji še zdaj srce zdihuje. Oktobra meseca so glavna opravila ta, da se tice selijo, listje odpada in dijaki na učilišča vračajo. S tigrasto kapo in kvadrolirano sukunjico sem tudi jaz letel na vseučilišče, kakor Nemeč pravi „federleicht.“ Mati me niso mogli podpirati, stric so pa samo obetali, kakor je že sploh navada; le prepozno sem spoznal, da so bili velik skopuh. „Ingrata patria“, ali kakor po naše pravimo, nehvaležna domovina mi pa tudi ni hotla svojega žepa na pomoč odpreti, ker se menda prestrogo po besedah sv. Pavla ravna: „kdor ne dela, naj tudi ne jé“, — to je, „išči si vsak sam svojega kruha.“ Kako sem v takih okolnostih na vseučilišču živel, ne bom opisaval; moja tinta je za tak opis premalo črna. „Facit“ je bil, da sem moral vseučilišče zapustiti. Stopil sem v lemenat, pa me ni trpelo v njem, in sicer samo zato ne, ker nisem smel vsaki pot vèn iti, kadar se mi je zljubilo. Zdaj sem bil na tisti strašno polzki stezi, ki se ji „potepanje“ pravi. Srce me je bolelo. Vse svoje zlate namere, vse sem potrošil, ne ena mi ni ostala neoskrunjena.

To vse se je z menoj tačas godilo, ko je avstrijski premier Bach na Ogrskem in Hrvaškem na mestu starega tisočletnega ustava deželno upravo snoval po nemškem absolutističnem kroju, ter v ta namen mnogobrojno armado pošiljal čez Litavo in Sotlo. Mislé si, da „nemo propheta in patria“, stopim tudi jaz v to vojsko. Službico s tristo forinti na leto sem prec vlovil. Iz kakošnih elementov je bila sestavljena armada, ki je morala služiti tadanjemu birokratizmu, kakoršnega Avstrija še ni pomnila poprej, in ki se je še posebno zagrešil proti ustavu hrvaškemu, bom popisal, kolikor vém in znam. Oséb, ker so bile tudi vse časti vredne med njimi, se ne tičejo te črtice; le kratka ilustracija sisteme je predmet moj.

Rekrutirali so jih iz vseh stanov, iz vseh narodov avstrijskih.

Bila je zmes kakor v Kalifornii. Stara Meternihova garda to so bili veterani v tej vojski, sami brezbrkni obrazi — strašen pogled za Hrvate in Ogre bronosce. Marsikter izmed njih (ne vsak, ker bili so tudi vrli možaki vmes, katerim se je studil tak birokratizem) se je mislil en kos „reformatorja.“ „Ubi bene, ibi patria“, ali po slovenski: tam mi je domovina, kjer me čaka polič vina in pečen puran, si je mislil marsikak kosmopolit, ki je potoval čez Litvo ali Sotlo. Nam mlajšim so pa zmerom na ušesa trobili, da moramo pred vsem za to skrbeti, da si „verdienstov“

naberemo. Vse njihovo djanje in nehanje bilo je strogo vravnano po „vorschriftih, verordnungen, kundmachungih, erlassih, kurrendih, amtsinstructionih“ in kakor se že vès ta imenik zove. Vsaka tretja beseda pri reformatorjih je bila paragraf. Po paragrafu se je kaštigalo, po paragrafu hvalilo, po paragrafu se je davek plačeval, po paragrafu pa tudi denar dobival. Vedno se je govorilo o naredbah, po katerih bi se dalo narodno blagostanje povišati, ter predlagale so se čudapolne teorije o tem, zraven tega pa je narod zavoljo čedalje večih davkov leto na leto bolj osiromaševal; še tega niso videli, da so po večem delu Slavonije ljudje raje svoje slivike posekali, kakor da bi si bili dali kotle pečatiti. Deželo so ti reformatorji razdelili na šest in štirideset okrajin; v vsaki okrajini bil je en davkarsk ured, ki je novce pobiral, zraven pa politični in sodni ured, ki sta veliko teh dohodkov povžila. Če je v kaki vasi dvoje, troje otrok nagle smrti umrlo, kmali je bila epidemija gotova, in vozile so se drage komisije na lice mesta; če je kako kobilo po čevah grizlo ali je kak pujsek drisko dobil, kmali se je razglasilo, da je epizocija in zopet so se vozile drage komisije na lice mesta. Jaz bi mogel na stotine takih slučajev nabrojiti, kjer so se „de lana caprina“ drage komisije vodile, ki so narodu in deželi težke novce prizadjale, koristile pa ničesa. Bilo nas je veliko preveč, in da ne bi imelo podobe, da nič ne delamo, so se muhe in mušice lovile. Denunciacije so tačas posebno cvetele; drug je drugega črnil, kjerkoli ga je le mogel, tako, da se nazadnje ni več vedelo, kdo je črn, kdo pa bel. Nezaupljivost je bila tolika, da kjer je eden kaj delal, mu je drug na prste gledal, tretji pa zopet tega nadziral. Dražje uprave je zares ni, kakor je absolutističnin birokratizem, in Avstrija je samo vsled absolutizma tako globoko v dolgove zabredla; pa to še ni največa nesreča, mnogo večja je demoralizacija, ki se absolutizmu za pete obeša. — V tem času je nemški jezik zvonec nosil v šolah in v uradnih; banska vlada pretvorila se je v „Statthaltereii“, županija v „komitatsbehörde“, podžupanija v „bezirksamt“, banski sodni stol v „landesgericht“, sedmorica pa se v „cassationshof“ dunajski potopila. Pečati starih uradnih so se v zagrebški muzej pošiljali. Znameniti kontingent v naši armadi so bili tako zvani „bruderi“, to je, dosluženi feldbebli in furirji iz vojniške pokrajine; to je bil pravi izrod, ki je proti narodnemu življu skor še bolj lesen bil, kakor ptujci. — Stari pregovor pravi, da vsaka reč le en čas trpi. Veličastni diplom od 20. oktobra 1860 bil je, hvala Bogú! smrtni list za Bachovo sistemo na Hrvaškem. Nobeden ni vzkliknil: „Bache! Bache! rede mihi legiones meas!“ Krdelo njegovih reformatorjev ni nobena drugega sledú po sebi pustilo, kakor nebrojene „fascikule“ nemški napisanega papirja, s kterimi se bo o svojem času naše vseučilišče kurilo, da se hrvaška mladina na teh proizvodih ogreva.

V Mariboru avgusta meseca. — c. *) — Prihodnjega meseca bomo imeli tudi pri nas v Mariboru **) razstavo kmetiških in obrtniških pridelkov, kakoršna je bila pred dvema letoma v sosednem Celju. Razstavin odbor oziraje se na mešano prebivavstvo (po našem mnenju le slovensko) spodnjega Štajarskega je povabilo tudi našo čitavnico: ali ne bi hotela pripomoči, da razstava svoj namen tem bolje doseže. V seji čitavničinega odbora 30. u. m. se je sklenilo tem željam razstavinega odbora po mogočosti vstrezati; kajti reč

*) Dopisi iz Angležkega nam bojo jako dragi. Več o tem in o drugi točki pismeno. Vred.

**) Tudi ljubljanska kmetijska družba je prejela od dotičnega odbora program te razstave, kterege priobčijo prihodnje „Novice.“ Vred.

sama na sebi je dobra, akoravno bi gospodarsko društvo svoj namen bolje dosegalo, ako bi se na potrebe slovenskih kmetovavcev bolj iz slovenskega nego iz nemškega stanišča ozirati hotelo. Slovenca gré vendar le slovenski podučevati. Inače je vse bob v steno. — Kdor se pa hoče Slovencev razstave vdeležiti, naj se hitro oglasi, kje domuje in kaj hoče poslati, da se mu prostor oskrbi in ohrani. Naznanila sprejema tukajšnji tiskar gosp. Janžič.

Iz Teharij na Štaj. 13. avg. M. V. — Danes porani maši je bilo pri cerkvi očitno na znanje dano tole: Pridni sadjorejci naj se v 14 dneh v srenjski pisarnici oglasijo in dokažejo svoj napredek v sadjoreji. Potem bodo možje ogledali, kateri gospodarji ali njih sinovi so darilo zaslužili. Prve dni prihodnjega meseca se pa bojo darila po tej vrsti delila. Prvi pridni sadjorejec dobí en zlat, drugi dobí dvojni zvezni tolar, tretji en zvezen tolar, četrti pa en forint v srebru. Hvala našemu županu, da tako marljivo skrbi za povzdigo sadjoreje!

Iz Gorice 13. avgusta. ☉ — V predelku: „Glasi domorodni o novem času v 32. listu „Novic“ t. l. nahajamo od „Savine na Štajarskem“ prav važen in o pravem času priobčen sestavek. Vidi se mu, da ga je izvedenec spisal. Sploh nam g. dopisnik iz srca govori, dasiravno tudi opombama vredništva ugovarjati ne moremo. Iz srca govorjene so nam pa zlasti te-le besede: „Največo zaslugo za naš narod bi si pridobil v političnem uradovanju in srenjskih in policijskih zadevah praktično izurjen mož, kateri bi potem, ko bo še za Kranjsko nova srenjska postava oklicana, spisal bukve o srenjskih zadevah in o srenjskem uredovanju, in sicer z ozirom na srenjske postave vseh slovenskih dežel in bi tem bukvam pridjal vse potrebne formule itd.“ — Take bukve, predragi prijatelj „od Savine“, prav take, kakoršnih Vi želite, že, rekel bi, imamo; spisuje jih izvrsten jurist, praktično izurjen mož v Gorici; v kakih 2—3 mesecih pojdejo v natis. Toliko naznanjamo za zdaj, da se kdo drugi tacega težavnega dela ne loti. — To so tiste važne bukve, o katerih so „Novice“ po „Umnem Gospodarju“ že enkrat povedale, da se v Gorici spisujejo.

Kanal 8. avg. N. N. — Danes zjutraj je slavni poveljnik italijske naše armade, vitez Benedek, na poti v Korotan se peljal skozi naš trg, kjer je bil z veliko slavo sprejet; domači godci so vrlo godli. Po kratkem postanku je prijazni vojskovodja odrinil in četrť ure od Kanala v majhni kmečki krčmi poleg velike ceste se ustavil, kjer so ga z vinom in domačim črnim kruhom pogostili.

Iz ipavske doline 11. avg. A. Ž. — Tudi nam ogenj ne prizanaša: 7. dne t. m. kmali popoldne se je v Št. Vidu nad Ipavo vnel s senom in slamo napoljeni hlev, po dozdej še neznanem uzroku; pa tudi sosedna senica, od zgorej s senom, od zdolej pa z mnogotero lesnino naložena, je bila kmali v ognju; oboje poslopje je do tal pogorelo. Le vrlim Tržanom, Šturcem in Ajdovcem, ki so s tremi gasilnicami hitro na pomoč prihiteli, je zahvaliti se, da srditi požar ni dalje segnil; posebno dobro so se obnašali pogumni vodji imenovanih gasilnic. Ker so domači moški bili večidel na planinah, so toliko čvrsteje ženske vodo nosile. — Preteklo noč nas je zopet žalostni plat-zvoná iz spanja izbudil; gorela je namreč žaga, pol četrť ure od Št. Vida. — Naj bi te prigodbe vsacega gospodarja spodbodle, da svoja poslopja zavaruje. Res je sicer, da veliki požari so pri nas bolj nenavadni; al kakor žalostne skušnje kažejo, preti nam vendar nevarnost mnogokrat — in prepozen je jok, kadar je pohištvo že pepel! — Šušaja tudi pri nas jako velika; že jo tudi vinska trta čuti; ako nam Bog

kmali pohlevnega dežja ne pošlje, bo tudi vinski pridelek drugim pridelkom enak — namreč reven.

Iz Notranjske Bistrice. (Program slovesne besede v spomin obletnice čitavnice 20. dne t. m.) 1. Govor 2. „Zatrťi“, bes. Kasteličeve, moški kor Fr. Gerbičev. 3. „Servus Petelinček“, šaloigra, poslovenil M. Vilhar. 4. „Strunam“, besede dr. Prešernove, samospev Dav. Jenkotov. 5. „Noč“, čveterospev Beethovnov. 6. „Deklamacija.“ 7. „Spomin in up“, besede Malavašičeve, moški kor Fr. Gerbičev. 8. „Sokolska“, besede Terstenjakove, moški kor Benj. Ipavčev. 9. Tombola za revne. — Igrala bode vojaška godba. Začetek ob polí 8. uri zvečer.

Iz Dolenskega. * Z žalostjo so napolnovale nas poročila, da v Ljubljani, središču dušnega in materialnega razvitka našega milega naroda, od nekega časa sem se razvijajo razprtije, ki jih napravlja neka zale-téla stranka, in da zarad tega razpore se je s predsednikom čitavničnim vred odpovedala večina odbornikov. Vendar poslednje „Novice“ so nam tolažilo, da vemo, da velika večina čitavničnega društva ni deležnica onih razprtij. Sloga, sloga in še enkrat sloga bodi nam vsem prva svetinja! Bratje! ali Vas ne podučuje zgodovina vseh slovanskih plemen, posebno srbskih bratov, kam da pelje razprtija? Kdor dela razpore v družbi domači, dela v roke tujcem in sovražnikom našim; on podpira njih namene ali hoté ali nehoté, vedoma ali nevedoma. Kar v družbi se zgodí nevšečnega, se mora ljubeznjivo poravnati v družbi; kar pa v družbo ne spada, naj se tudi v družbo ne nosi, da ne trpí po nedolžno škode. Ne zabimo, da nas je malo, sovražnikov pa veliko, ki pazijo na nas in gledajo, kdaj da bodo našli pezdí v našem očesu, kje se bode vjel kak domač nezadovoljnež v njih mrežo, in kako da bode razsajal nad svojimi zapusčenimi brati. Ne poslušajmo vabljevih in medenih besed nasprotnikov; bodimo edini, složni, kajti nobene reči se nam Slovanom ni bolj bati, kakor razprtij, zavisti in sumljivosti. To čutimo po zgodovini slovanski bridko; tedaj saj mi Slovenci se osvobodimo hudega duhá, skor bi rekel, nam prirojenega. Kako resnično je pel 1848. leta Toman v „Glasih domorodnih“ o tem nesrečnem duhu! Ne zabimo teh tehtnih besed in vtisnimo si jih v srce! Glasijo se tako:

Kaj naše so le vse naredbe?

V začetku sila naglosti; —

Speljanja, konca in nasledbe

Duh hudi voj nam zadrži. —

Zastonj le bomo poskušali

Spoljenje svoj'ga upanja,

Gradove le v zrak zidali,

Če ne drvimo v beg duhá,

Ki nas morí, ko strašna kletev,

In sklepov nam razdera čin, —

Duhá, ki sin ga po očetu,

Od roda rod dobí v pogin,

Duhá nesreče razprtije,

Sumnjave domorodnih djanj,

Sramote naše domačije,

Sloven'je vzrok skelečih ran. —

Oj kak težko že pričakujem

Presrečni čas edinosti;

V nebo po nji zdihujem,

In vendar jo med nami ni! —

Ko bi prišla, ne b'lo se bati

Bi več nasprotnih zabavljic,

Ne skrbno treba ogibati

Se domorodnih celó pušic.

Veselo struna bi zapela,

Ki milo toži v tiho noč,

Ljubezen prava oživela,

Dobila svojo celo moč;

Zidala v srcu bi sedišče,

Kjer čisti se života kri,

Kjer je poguma plam, ognjišče,

Ki žari vid nam s strelami;

Svobode gorkojasni traki
Zjasnili bi neslavne tme;
Zbežali sužnosti oblaki
V dežele druge čez goré!

Iz Novega mesta. — 19., 20. in 21. dne t. m. se bo obhajal spomin, da Novomesto stoji 500 let. Prosimo Vas, da natisnite program te slovesnosti. Ta-le je: 19. avgusta: zvečer bode krasna razsvitljava po mestu. Velika godba mestne straže bo igrala. 20. avgusta ob 9. uri zjutraj je slovesna sv. maša s parado omenjene straže; opoldne: javni obed ubozih na mestne stroške, in popoldne: ljudska veselica. 21. avgusta ob 5. uri zjutraj: budnica; ob 9. uri slovesna seja in županov nagovor; ob 10. uri slovesna sv. maša; ob 1. uri popoldne: shod pri skupnem obedu; ob 8. uri zvečer: ples. Vse te dni bode tudi ob enem prostovoljno slovesno streljanje na strelišču, kar natančneje naznanja program streliške družbe.

Odbor.

Iz Trebnega 13. avg. — Danes je umrl tukaj prečastiti gospod J. Voglár, kaplan ljubljanske stolne cerkve. Bodi vrlemu gospodu zemljica lahka!

Iz bohinske Bistrice 1. avg. L-r. — V našem kraju nenavadna hudobija se je pripetila 27. dné u. m. v sosedni vasi na Bitnjah, namreč, ko privozi zjutraj ob treh k prvi hiši nek premožen mož iz Podjela, namenjen s svojim sedem let starim fantičem v Ljubljano, se mu pridruži neznan človek, kterege je precej, čeravno je bilo tēma, za potepuha spoznal, ker mu začne voz z nekako predrznostjo preiskavati. Mož ga z grda od voza odpravi; al čez malo trenutkov se mu z debelim kolom zopet približa in ga začne pobijati tako neusmiljeno, da se precej na tla zvrne; gotovo bi ga bil hudobnež do smrti ubil, ako bi ga ne bila neka mlada pa srčna ženska odpodila, ktera, ko je v spanju smrtni stok zaslišala, v naglosti komaj na pol oblečena, na pomoč pritekla. Malo upanja je, da se oče sedmerih otrok ozdravi; tako silno je poškodovan. Povedati moram, da je bil prejšnji dan v imenovani vasi sejm. Videlo se je tam, kakor še tudi drugi dan, nekaj ptujih pa vendar prav dobro znanih ljudi, al vsak, kadar je pogovor o tej hudobii, kar naravnost trdi, da Bohinjca ne pozná, kteremu bi se mōglo to hudodelstvo prisojevati, in še manj, ker je bil ta mož tako miren in priljuden. Naj je ta žalostna dogodba opomin, kako neobhodno potrebno je, da bi ces. gosposka in srenjsko predstojništvo na pete stopalo potepuhom, kterih število se od dne do dne množi. V tukajšnji kraj zahajajo od vseh vetrov postopači in nadlegujejo ljudi, in celó tako mogočni berači se prikažejo, da v poletnem času stare ženice, ki jih same domá dobijo, silno strahujejo, ako jih po volji ne obdarijo. — Naj opomnim še o poljskih pridelkih. Pretekli teden smo zadnje belo žito poželi. Prav lepo in veliko se je našelo. Potrdil se je tudi letos stari pregovor, da Bohinj nikoli po suši ne trpi. Tudi v jesenskih pridelkih nam polje lep kos kruha obeta.

Iz Ljubljane. (Seja mestnega odbora.) V ponedeljek je mestni odbor imel sejo. Po prebranem zapisniku poslednje seje je gosp. župan dr. Costa nagovoril zbor tako-le: Vladina osnova (sistema) sega globoko v blagor posamnih osēb, občin (sosesk) in deželá. Po takem glavno mesto naše dežele ne more nečimerno in molčé gledati na to, kar se je poslednje tedne važnega godilo na Dunaji. Njih Veličanstvo, naš presvitli cesar in gospod, spoznavši, da prejšnji njih ministri niso v stanu bili zadostiti potrebam avstr. ljudstev in deželá, so poklicali druge svetovavce pred svoj prestol in jim naukazali drugo pot vladstva in gospodarstva. Novi državni minister grof Belkredi je v okolnici svoji do deželnih glavarjev pravila prihodnjega upravnštva jasno razložil;

da so ta pravila, ktera povdarjajo avtonomijo in samoopravstvo in pa narodno ravnopravnost, Vam vsem všeč, častiti gospodje, ni dvombe; saj pismo ministrovo tudi odločno zagotavlja, da pod njegovim vodstvom bode obveljalo to, kar beseda pravi. Da pa se pravila taka morajo djansko izpeljati, potrebuje vlada podpore tistih avtonomnih krogov, kterim mora na tem najbolj ležeče biti, da se ne krati samostojnost, in da se jim oponašati ne more, da so sami tako hotli. Naši mestni občini (srenji) pristaja pa toliko bolj radostni pozdrav one ministrove okolnice, ker še milo pogreša mnogo takih pravic samoopravstva, ktere v družih cesarskih deželah že postavno uživajo najmanjše, na novo ustanovljene kmetiške občine, in je ravno kar ukaz dobila še od ministra viteza Schmerlinga, po kterem je ni dovoljena popolna pravica mestne policije. Vse to me jej napolnilo, da sl. mestnemu odboru predlagam, naj poklone Njih ekscelencii novemu državnemu ministru sporočilo, v kterem 1. svojo radost razodeva nad pravili, ki so v njegovi okolnici naznanjena, 2. svoje gotovo pričakovanje izrazuje, da se djansko spolnijo ta pravila, in 3. da bode gospod minister pod krilo svoje vzel postavno avtonomijo mestne srenje in vslišal njeno prošnjo, da se nji sami izroči izvrševanje mestnih policijskih opravil. To naj je obsežek sporočila mestnega odbora — je župan nasvetoval in še dodal, da se podá 6. odseku, da pismo naredí, ktero naj se v slovenskem jeziku izroči gospodu ministru po njem (županu), ker v malo dneh gré na Dunaj. — Za ta predlog so glasovali vsi odborniki zunaj dveh cesarskih uradnikov, samo s tem razločkom, da se zaupnica gosp. ministru pošlje sama za-se, — peticija zastran izročila mestne policije pa državnemu ministerstvu posebej; za sestavo zaupnice so bili izvoljeni dr. pl. Kaltenecker, dr. Bleiweis in dr. Orel. — Župan je dalje naznanil, da je c. kr. ministerstvo dovolilo, da se od vseh Svetih letos do konca leta 1868. pri ljubljanskih šrangah na prid mestni kasi pobira cestnina od vsake vprežene živine po 3 kr., od nevprežene pa po 2 krajc. Sklenjeno je bilo v tej seji še, da se taksa za mestjanstvo namesti v kaso streliščinovprihodnje plačuje v ubožnico mestjansko; po predlogu Debevčevem se je zahvala izrekla učiteljem mestne Št. Jakobske šole za njih marljivo delovanje v tej šoli; prepoved prekupovanja sadja, živeža, žita in lesa branjevcem in ptujem kupcem je bila preklicana; vsak naj kupuje kadar hoče, tako tudi branjevec, ki davek plačuje. Danes je bila prva seja mestnega odbora, kar je grof Belkredi državni minister, in vidilo se je, da je zbor v mnogih slovenskih govorih pritrdil ministrovim besedam, ki jih je izrekel v okolnici svoji o obveljavi avtonomije in ravnopravnosti.

— Zbornica kupčijsko-obrtnijska je v petek imela sejo pod predsedstvom gosp. K. Holcerja. Poleg nekterih družih malovažnih stvari se je pretresal proračún stroškov za prihodnje leto. Vodstvo zborničino je stroške našteló na 3073 gld., kteri vsi, razun 250 gold. za šolsko podporstvo, zadevajo pisarnico zborničino. Al po večini zborovi je bilo drugače sklenjeno. Gledé namreč na to, da zbornica ima še odpred 2000 gold. dolgá, in gledé na to, da zbornica nima nikakoršnega lastnega premoženja in da vse to, kar potrebuje naklada trgovcem in obrtnikom kot davek, je zbor izbrisal vse nepotrebne stroške, tako, da namesti 2073 gld. je odobrile 1391 gld., tedaj prihrani memo letos 1660 gld., kar je toliko bolj potrebno in hvale vredno, ker so dandanašnji čas davki že tako na vsako stran presilni in se s tujimi žulji ne sme radodarno ravnati. Še to, kar daje zbornica v podporo obrtnijskim nedeljškim šolam, se prav za prav ne sklada z institucijo

zborničino, ker ona ni družba z lastnim premoženjem, ampak je le svétnica vladi o trgovskih in obrtnijskih zadevah. Vendar namen šole obrtnijske podpirati, je dober, in ker sedanja zbornica drugod varčno gospodari, prihrani to šolam.

— Slovanskemu svetu dobro znani gosp. J. E. Smoler iz Budišina (Bautzen) na Saksonskem nam je naznanil, da 1. oktobra začne izdajati nemški časnik za slovanske interese pod naslovom „Slavisches Centralblatt. Wochenschrift für Literatur, Kunst, Wissenschaft und nationale Interessen des Gesamtslaventhums.“ Prinašal bo ta tedenik: 1. vodilne članke o slovanskih vprašanjih, slovstvene ogleda, znanstvene spise, 2. razsoje in izvestja o važnih slovanskih knjigah, 3. slovansko bibliografijo, novice o slovstvu, umetnosti itd. Vse drugo bo pozneje razglasil.

— „Triglav“ stavlja vprašanje, kaj je s tisto žitnico, ki je do 1848. leta bila na gradu in v kateri so kmetje iz okolice ljubljanske pranovali žito? Kam je prešla ta naprava? Čegavo je poslopje ono? itd. Časi so taki, da opominjajo na potrebo tacin „šparovk.“ Kdor kaj vé o oni žitnici, naj pové.

— „Južni Sokol“ je prejel iz Novoga mesta pismo, v katerem ga 45 mestjanov (odbor sam za slovesnost novomeško ni nobenemu društvu poslal vabila) vabi, naj pride doli in z njimi vred praznuje 500letnico. Kakor slišimo, bode „Sokol“ radosten spolnil Novomeščanom to željo in si pridružil še čitavničinih pevcev, da se z domačo pesmijo in domačo umetnostjo povzdigne slovesnost zgodovinska glavnega dolenskega mesta. Ako vse po godi gré, pridejo v nedeljo zjutraj v Novomesto. Mi pa dostavljamo tem vrsticam še to vročo željo: naj slovesna 500letnica ob enem bode prvoletnica pravega národnega življenja v Novem mestu. Šaj ne bo prezgodaj!

— „Domačin“ se zove knjiga, katero namerava izdajati gosp. Fr. Peterlin-Sreboški, stanujoč v velikih Laščah na Dolenskem. Obsegati ima národne pripovedke, lepoznavske in zgodovinske sestavke, naznanila novih cvetic slovenskega slovstva itd., in izhajati vsaka dva meseca 1866. leta en zvezek. Naročnino vsem 6 zvezkom je odločil na 2 gold., posameznim zvezkom po 40 kr. nov. den. Duševne podpore — pravi g. izdatelj — mu je obilo obljubljenih, materijalne se nadja; zato vabi naročnike, naj mu vsaj do konca septembra meseca pod gori napisanim naslovom pošljejo naročnino po pošti „Grosslašič.“ — Ker se je naročevanje po predplači po mnogih skušnjah nekako priskutilo ljudém, bi se menda g. izdatelj mogel nadjati obilnišega udeleštva, ako bi se osnovala stvar tako, da naročnik plača, kadar prejme zvezek.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Vladni dunajski list „Wien. Abendpost“ od 12. dne t. m. oklicuje, da prvo delo vladino bode zdaj to, da se državno gospodarstvo tako vravna, da Avstrija ne bode le posojil in dolgov narejala in davkov sprejemala. Že okolica novega državnega ministra povdarja potrebo prav vestne varčnosti in dobro gospodarstvo v vseh vladinih razdelkih. Presvitli cesar sami so ukazali, da se ustanovi posebna komisija za državne stroške in dohodke; v tej komisii bodo državni minister, denarstveni minister in predsednik više kontrolne oblastnije stanovitni udje, zraven njih pa se bojo klicali v to komisijo tudi c. k. poglavarji vseh deželá in drugi možje, od katerih je pričakovati dobrih svetov in kateri bojo denarnim stiskam države naše za kožo segli in odkritosrčno

govorili o tem, kaj je storiti, da se odvrnejo večne nadloge. Zastran vseh cesarskih gospósk bode posvetovanje, kje se more, kar največ je mogoče, prihraniti, pa ne samo za danes, ampak stanovitno. Vidi se, da je trdna cesarjeva volja, da mora enkrat konec biti pogubivnemu gospodarstvu. Njih Veličanstvo je odločno ukazalo, da se armadni stroški morajo znižati do 80 milijonov, in to posebno s tem doseči, da se znižajo stroški armadinega gospodarstva. — Presvitli cesar so 12. t. m. zapustili Išel. Govorilo se je, da se cesar naš in kralj pruski snideta 13. t. m. v Gaštanju. Al „Abendp.“ trdi, da je ta novica prezgodnja, kralj pruski ostane v Gaštanju do 16. dne t. m. Razprtje med našo in prusko vlado zavoljo Šlesvik-Holštajna je res do vrhunca priklopelo, in nekteri časnikarji so že vohali smodnik in slišali bombe, — al vendar bo vsaka teh vlad resno prevdarila, predno seže po meču; kajti vneti se potem more plamen, kateri bi segel morebiti po vsem svetu. Čeravno so tedaj strune silno napete, nadjati se je še ob enajsti uri porazumljenja med cesarjem našim in kraljem pruskim — in za to je shod njunj tako važen. — Vse druge politične novice so se ta teden poskrile pred to, kaj se bode zgodilo v Gaštajnu ali v Salzburgu, kjer sta se imela omenjena vladarja sniti. — Druga važna reč, na katero zdaj svet gleda, je kolera, ktera se po Turškem in Laškem klata. Na Laškem se je razširila že po več krajih; v Jakinu pojemlje, vendar je 11. dne t. m. še 62 oseb umrle. Iz Jakina se je po ladii tudi do Reke (pa ne na Reko) zanesla kolera, za katero ste dve osebi umrli. Toda na Reki ni še sledú te kuge in tudi v Trstu ne; vendar o Nabrežini kadijo s klorovim dimom vse ljudi in njih blago, — kakor da bi se kolera odkaditi dala! To je pač smešno ravnanje, samo plahim Lahom primerno.

Listnica vredništva. Gospé L. P. na B: Kaj ne, da zdravilna voda v toplicah na Beli ni Lethe „Novicam“, ktere željno pričakujejo obljubljenih cvetke iz slavnega Vašega peresa? — Gosp. P-S. v V. L: Morebiti rabite vse to za svoje delo, da bode, kolikor mogoče, lepo izvirno.

Kursi na Dunaji

13. avgusta 1865.

v novem denarji.

Državni zajemi ali posojila.	Druge obligacije z lotrijami.
5% obligacija od leta 1859	Kreditni lozi po g. 100 . g. 121.00
v novem dnar. po 100 g. g. 63.25	4 1/2% Tržaški lozi po 100 „ 109.00
5% nar posojilo od l. 1854 „ 73.80	5% Donavsko-parabrod-
5% metalike „ 68.75	ski po g. 100 „ 80.50
4 1/2% „ „ 59.75	Knez Esterhazy. po g. 40 „ 65.00
4% „ „ 54.25	Knez Salmovi po g. 40 „ 27.50
3% „ „ 41.00	Knez Palfyovi po g. 40 „ 25.00
2 1/2% „ „ 57.50	Knez Claryovi po g. 40 „ 23.00
1% „ „ —	Knez St. Genoisovi po g. 40 „ 23.75
Obligacije zemlišn. odkupa.	Knez Windischgrätz. po g. 20 „ 16.50
(po 100 gold.)	Grof Waldsteinovi po g. 20 „ 16.00
5% doljno - avstrijske g. 83.00	Grof Keglevičevi po g. 10 „ 12.50
5% ogerske „ 71.25	Budimski . . . po g. 40 „ 22.50
5% hrvaške in slovanske „ 71.25	Denarji.
5% krajske, štajarske,	Cesarske krone g. 15.10
koroške, istrijske „ 89.00	Cesarski cekini „ 5.23
Državni zajemi z lotrijami.	Napoleoniori 20 (frankov) „ 8.83
Zajem od leta 1860 „ 89.25	Souvrainiori „ 15.10
„ „ „ 1860 petink. „ 93.25	Ruski imperiali „ 8.99
„ „ „ 1839 „ 145.75	Pruski Fridrikdori „ 9.13
„ „ „ 1839 petink. „ 145.25	Angležki souvrainiori . . „ 11.08
5% narodni od leta 1854 „ 82.00	Louisiori (nemški) „ —
Dohodkine obl. iz Komo „ 18.00	Srebro (ažijo) „ 10.25

Loterijske srečke:

V Trstu 12. avgusta 1865: 55. 16. 59. 38. 71.

Prihodnje srečkanje v Trstu bo 23. avgusta 1865.